

De flesta litterära verk som är tänkta att användas vid organiserad högläsning under Läslovet är i regel skyddade av upphovsrätt. Det är den, eller de personer, som skrivit eller översatt en text i en bok som har rätten att bestämma över verket och avgöra om och hur det görs tillgängligt för allmänheten.

Det betyder att om din organisation vill göra en offentlig uppläsning behöver organisationen ha tillstånd av upphovspersonen eller upphovspersonerna (författaren och i förekommande fall översättaren eller deras efterlevande). Tillståndet kan vara förenat med en viss kostnad så att författare och översättare kan få ersättning för sitt arbete.

I Sverige förvaltar och administrerar upphovsrättsorganisationen [ALIS](#) - Administration av Litterära rättigheter i Sverige - cirka 4000 svenska upphovspersoners texträttigheter. Det handlar om såväl levande som avlidna författare och översättare.

Så här gör du

Börja med att [registrera din organisation](#) som användare på ALIS. När du registrerat din organisation kan du på ALIS webbplats söka efter vilka författare som ALIS företräder. När du hittat författaren, sök sedan [tillstånd](#) för textanvändning.

I de fall författaren inte är ansluten till ALIS behöver din organisation göra en skriftlig överenskommelse direkt med upphovspersonen. Kontakt kan i regel tas via förlaget eller direkt med författaren via författarens hemsida. Är du osäker kan du också kontakta [Sveriges författarfond](#) som har rätt att lämna ut kontaktuppgifter till författare och översättare i Sverige.

Tänk på att om du önskar använda dig av en översatt bok så behöver du tillstånd både från översättaren och från originalförfattaren.

Rättighetshavare är benämningen på den som är arvinge till verket och därmed upphovsrätten, om upphovspersonen är avliden. Du kan ta kontakt med [Skatteverket](#) för att hitta avlidna upphovspersoners rättighetshavare.

Bra att veta

- Priset för högläsning av upphovsrättskyddade verk är beroende på vad det är du vill göra samt omfånget på verket du vill framföra. Se prislisan (<https://www.alis.org/wp-content/uploads/2012/09/ALIS-prislista.pdf>). Observera att publicering på sociala medier som Youtube och Facebook kräver särskild tillåtelse. Om du söker tillstånd till en vidareanvändning som inte finns i prislisan så vänd dig direkt till juridik@alis.org.
- ALIS inte tar emot förfrågningar via telefon.
- Äldre litteratur där det är minst 70 år sen upphovspersonen avlidit är fria att använda. Är det flera upphovspersoner, gäller utgången av det sjuttionde året efter den sist avlidnes dödsår. Författare som H.C. Andersen och Selma Lagerlöf är exempel på författare som är fria att använda. En stor del av texterna på [Litteraturbanken.se](#) är sådana vilkas upphovsperson inte är i livet sedan 70 år eller mer, och därmed är fria att tillgängliggöra. Du har rätt att sprida de fria verken och använda dem så länge du hänvisar till Litteraturbanken och inte använder dem kommersiellt.
- Folksagor och liknande har ofta inte någon upphovsperson och går också att använda fritt.
- I samband med undervisning och gudstjänst får man framföra offentliggjorda verk, se [Upphovsrättslagen § 21](#))

- Upphovsrättslagens 12§ handlar om rätten till privat bruk. Med privat bruk menas att användningen av boken inte ska ha att göra med någon slags kommersiell eller professionell verksamhet. Att läsa högt ur en bok hemma på fritiden är således privat bruk.
- För högläsning av litteratur utgiven i andra länder gäller den upphovsrättslagstiftning som finns i ursprungslandet.
- Tänk på att hålla social distansering i samband med högläsning. Följ Folkhälsomyndighetens rekommendationer!

Peter Alsbjer, augusti 2020

För Nätverket LÄSLOV

Efter kontakt med ALIS